

KUR'ÂN'A NOKTA VE HAREKE NE ZAMAN KONDU? (2)

(...dünden devam)

Kur'ân'ı Kerîm'e, önce kelime sonlarındaki i'râb hareketlerini gösteren yuvarlak noktalar konmuş, bu işi ilk yapan da Hz. Alî'nin talebesi olan, Basra valiliği de yapmış bulunan ve hicrî 69 yılında vefat eden Ebû'l-Esved Zâlim İbn Amr ibn Süfyân olmuştur. Muhammed ibn Se-lâm el-Cumahî(139-231)nin ifadesiyle: "Basralılar, Arap dilinin gelişme-sinde öncülük etmişler, nahiv, lugat ve garip kelimeler üzerinde özenle durmuşlardır. Arap dil kurallarını koyan, gramer yolunu ilk açan, Basralı Ebû'l-Esved ed-Duelî'dir." (Tabakatu Fuhûli'sh-Şuarâ', Dâru'l-Meârif, Kahire 1982; Resmu'l-Mushaf, s. 490.(2))

Doğu bilimleriyle uğraşan bazı âlimlere göre Ebû'l-Esved, bu i'râb işaretlerini koymada Süryânî dilinden yararlanmıştı. Corci Zey-dân şöyle di-yor: "Tercihe uygun görüş, Ebû'l-Esved'in bu kuralı, Irak'taki komşuları Kildanî ve Süryânîlerden almış olduğudur. Çünkü onların yazısında harfle-rin okunuşunu sağlamak, ya da kelimenin isim mi, fiil mi olduğunu anla-mak için üste ve alta büyük noktalar konurdu. . . Ebû'l-Esved'in de hareke-leri onlardan aldığı anlaşılıyor." (Târîh u Âdâbi'l-lugati'l-Arabiyyeti I/251; Resmu'l-Mushaf, s. 509)

Hamza el-Isfahânî şöyle diyor: "Noktalamanın sebebi şu idi: Halk, Os-man'ın yazdırıp şehirlere dağıttığı beş Mushafı, Osman zamanından Abdu'l-Melik zamanına kadar kırk kûsûr yıl okudu. Bu arada halkın dilinde tashîf (yanlış okuma) çoğaldı. Bâ (بَا) , tâ (تَا) , sâ (سَا), harflerinin bitişik ve ayrı, yâ (

يَا

), nûn (

نُون

) harflerinin bitişik yazıl-ma-sında hatâlı okumağa yol açan büyük benzerlikler vardı. Irak'ta tashîf (hatâlı okuma) yayılınca Haccâc derhal feryâdedip yazıcılarına, benzer harfleri birbirinden ayırdedecek işaretler koymalarını emretti. Bir kısmını harflerin üstüne, bir kısmını altına olmak üzere teker ve çiftler noktalar koydular. Nok-taların konulmasından sonra uzun zaman geçti. Halk noktasız ne defter, ne de kitâb yazmaz oldu. Nokta kullanılmakla beraber yine tashîf (hatâlı okuma) oluyordu. Bunun üzerine i'câmı (harflerin kendilerini noktalamay) icâdettiler. Yazdık-larını, nokta (hareke) ve i'câm (harfi noktalayarak) yazmaya başladılar. Nokta ve i'câm bakımından tam hakkı verilmeyen kelimede tashîf oluyordu." (

Hamza el-Isfahânî (280-360),Kitâbu't-Tenbîh alâ hudûsi't-tashîf, Dimaşk, 1968, tahkik Muhammed'Es'ad,s. 27-28; Resmu'l-Mushaf, 540)

(devamı yarın..)